

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1991 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1991

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että vuonna 1991 yksityisen yritystoiminnan piiriin kuuluvalta työnantajalta ja sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia, perittäisiin kansaneläkemaksua yrityksen pääomavaltaisuudesta riippuen ensimmäiseltä puolelta vuodelta joko 3,40, 4,45 tai 5,05 % ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Heinäkuun alusta 1991 vuoden loppuun alimman kansaneläkemaksuluokan maksu olisi 3,15 % ja muut kansaneläkemaksut pysyisivät muuttumattomina. Yksityisen työnantajan ja edellä mainitun liikelaitoksen sairausvakuutusmaksun suuruus olisi ehdotuksen mukaan 1,45 %.

Kaikilta julkisoikeudellisilta työnantajilta perittäisiin kansaneläkevakuutusmaksua 3,95 %. Kuntasektorin sairausvakuutusmaksu olisi 3,95 % ja kirkon työnantajan sairausvakuutusmaksu 4,20 %. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin liikelaitokselta sekä Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta sairausvakuutusmaksua perittäisiin 2,70 %.

Työnantajan lapsilisämaksua ei perittäisi ehdotuksen mukaan vuodelta 1991.

Vuodeksi 1991 vakuutetun sairausvakuutusmaksu ehdotetaan vahvistettavaksi 1,70 penniksi veroäyryiltä ja vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu 1,55 penniksi veroäyryiltä.

Maksut olisivat vuonna 1991 samat kuin kuluvanakin vuonna, kuitenkin siten, että työnantajalta perittävä kansaneläkemaksu

alimmassa maksuluokassa olisi 0,25 prosenttiyksikköä pienempi jälkimmäiseltä puolelta vuodelta.

Esityksen mukaan vuonna 1991 kunnan osuutena kansaneläkelain mukaisten lisäosien rahoitukseen perittäisiin 0,67 penniä veroäyryiltä kunnan säännönmukaisessa verotuksessa saamien veroäyrien yhteismäärästä. Samalla muutettaisiin kansaneläkerahaston vähimmäismäärää koskevaa säännöstä väliaikaisesti edelleenkin siten, että rahaston olisi oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 6 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Valtio tulisi edelleenkin takaamaan kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden siten, että valtio suorittaisi kansaneläkerahastoon sellaisen määrän varoja, että maksuvalmius olisi kunakin ajankohtana riittävästi turvattu.

Yksityisten työnantajien alimman maksuluokan maksualennus 0,25 prosenttiyksiköllä 1 päivästä heinäkuuta 1991 lukien pienentää näiden työnantajien maksurasitusta noin 110 miljoonalla markalla vuonna 1991. Kansaneläkelaitoksen tulot pienenevät samalla markkamäärällä. Valtion kansaneläkelain 59 §:n mukainen takuuosuus lisääntyy noin 90 miljoonalla markalla.

Edellä mainittuja toimenpiteitä koskevat lainmuutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

Esitys liittyy valtion vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset**1.1. Työnantajan kansaneläkemaksu**

Kansaneläkelain 3 §:n 2 momentin (956/72 ja 307/82) mukaan työnantajan kansaneläkemaksua peritään liiketoiminnan pääomavaltaisuudesta riippuen joko 4,25, 4,75 tai 5,25 % työntekijälle suoritettua ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Kansaneläkemaksun suuruudesta on kuitenkin viime vuosina säädetty yksivuotisilla laeilla, joiden mukaan maksua on peritty joko suurempana tai pienempänä kuin kansaneläkelain 3 §:n 2 momentissa on säädetty.

Vuoden 1982 toukokuun alusta kansaneläkemaksua alettiin periä eri suuruisena julkiselta taholta ja yksityiseltä työnantajalta (308/82). Julkisen tahon maksuluokkaan katsottiin kuuluvan valtion ja sen laitoksen, kunnan, kuntainliiton, evankelis-luterilaisen kirkon, sen seurakunnan ja seurakuntainliiton, ortodoksisen kirkkokunnan ja sen seurakunnan sekä Ahvenanmaan maakunnan. Kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen turvaamiseksi muutettiin samalla kansaneläkelain 59 §:ää (307/82) siten, että kansaneläkerahastosta puuttuva osa suoritetaan valtion varoista.

Vuoden 1985 alusta julkisen tahon työnantajan kansaneläkemaksun suuruuteen vaikutti myös samana vuonna voimaan tullut työttömyysturvauudistus (602/84). Työttömyysturvaetuuksien veronalaistamisen seurauksena julkisoikeudellisten työnantajien ylimääräinen verotulojen kasvu haluttiin palauttaa työttömyysturvan rahoitukseen. Tämän vuoksi kunnalta ja kuntainliitolta, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksilta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta kansaneläkemaksua perittiin korkeampana kuin muilta julkisoikeudellisilta työnantajilta eli valtiolta ja sen laitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta. Kunnallista liikelaitosta pidettiin sen kilpailukyvyyn säilyttämiseksi samanarvoisena kuin valtion laitoksia.

Kansaneläkemaksuluokan määräytymiseen liittyvää säännönmukaisten poistojen rajaa korotettiin 200 000 markasta 300 000 markkaan vuoden 1987 alusta (1040/86).

Vuodelta 1990 suoritettava työnantajan kansaneläkemaksu vahvistettiin yksityiselle työnantajalle 3,40, 4,45 tai 5,05 %:ksi palkoista sekä julkiselle sektorille: valtiolle, kunnalliselle liikelaitokselle, Ahvenanmaan maakunnalle, kunnalle ja kuntainliitolle, seurakunnille ja muille niihin rinnastettaville yhtymille, 3,95 %:ksi palkoista (1246/89). Valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisia liikelaitoksia on niiden taloudellisten toimintaperiaatteiden vuoksi pidetty kilpailuasemaltaan yksityisen yritystoiminnan piiriin kuuluvina vuodesta 1989 lukien kansaneläkemaksun suuruutta määrättäessä.

1.2. Työnantajan sairausvakuutusmaksu

Työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 1 §:n (613/78) mukaan työnantaja on velvollinen suorittamaan kansaneläkelaitokselle työnantajan sairausvakuutusmaksua 1,50 % maksamiensa ennakkoperinnän alaisten palkkojen määrästä.

Myös sairausvakuutusmaksua on peritty yksivuotisilla laeilla poikkeavasti siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 1 §:ssä on säädetty. Maksu on ollut edellä kansaneläkemaksun suuruuden yhteydessä selostetuista syistä myös eri suuruinen julkisen tahon työnantajalle ja yksityiselle työnantajalle. Julkisen tahon työnantajista valtiolla, sen laitoksella, Ahvenanmaan maakunnalla ja kunnallisella liikelaitoksella sairausvakuutusmaksu on vuodesta 1985 lukien ollut alempi kuin kunnan ja kirkon vastaava maksu.

Vuonna 1990 yksityisen sektorin työnantajilta on peritty sairausvakuutusmaksua 1,45 % ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Valtion ja sen laitoksen, Ahvenanmaan maakunnan ja kunnallisen liikelaitoksen maksu on vastaavasti ollut 2,70 %. Kunnilta ja kuntainliitoilta sairausvakuutusmaksua on tältä ajalta peritty 3,95 % sekä kirkolta ja seurakunnilta 4,20 % (1247/89). Sairausvakuutusmaksun suuruutta määrättäessä sellaista valtion liikelaitosta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia, on vuodesta 1989 lukien pidetty yksityisen sektorin piiriin kuuluvana työnantajana.

1.3. Työnantajan lapsilisämaksu

Työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 1 §:n mukaan työnantaja on velvollinen suorittamaan valtiolle lapsilisämaksua 2,25 % ennakoperinnän alaisten palkkojen määrästä. Työnantajan lapsilisämaksuun on yksivuotisilla laeilla kohdistettu useita maksuallennuksia tai maksu on jätetty kokonaan perimättä.

Vuodelta 1990 lapsilisämaksua ei peritä lainkaan (1248/89).

1.4. Työnantajan sosiaaliturvamaksu

Kysymys työnantajan sosiaaliturvamaksun suuruudesta ja kohtaannosta on viime vuosina ollut useasti esillä. Muun muassa mahdollisuutta korvata palkkaperusteisia sosiaaliturvamaksuja muulla perusteella kannettavilla sosiaaliturvan rahoituksen turvaavilla rahoitustavoilla on tutkittu (komiteanmietintö 1983:13). Komiteanmietinnöstä hankituissa lausunnoissa on katsottu, että asia vaatii vielä selvittämistä. Sitten asiaa selvitettiin sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä, jonka tehtävänä oli valmistella olemassa olevien selvitysten pohjalta vaihtoehtoja työnantajan sosiaaliturvamaksun palkkasidonnaisuuden vähentämiseksi. Ratkaisuvaihtoehtoisissa oli huolehdittava riittävän rahoituksen turvaamisesta. Tässä sosiaaliturvatyöryhmän vuoden 1987 muistiossa (työryhmämuistio 1987:STM) työryhmä ehdotti työnantajan palkkasidonnaisen sosiaaliturvamaksujen osittaista korvaamista liikevaihtoverolla. Työryhmän esitys ei ollut yksimielinen.

Työttömyysturvaetuuksien veronalaistamisesta seuraava veronsaajien tulon kasvu on otettu huomioon työttömyysturvan rahoituksessa. Tämän vuoksi todettiin hallituksen esityksessä työttömyysturvalaiksi (hall.es. 38/1984 vp.), että lisääntyneet verotulot on tarkoitus ohjata takaisin etuuksien rahoitukseen. Rahoitusvaihtoehtoja selvitettyä pidettiin lähtökohtana sitä, että kuntien ja kirkon saamat ylimääräiset verotulot palautetaan kokonaisuudessaan työttömyysturvan rahoitukseen.

Eduskunnan vastauksessa hallituksen esitykseen laiksi vuodelta 1985 suoritettavasta julkisoikeudellisen työnantajan kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksusta edellytettiin hallituksen antavan kevälistuntokauden 1985 kuluessa eduskunnalle esityksen työttömyysturvan ra-

hoittamisen pysyväksi järjestämiseksi. Järjestelmän tulee kohdella kuntia tasapuolisesti ja siten, että menettelyyn ei sisälly kunnallisten palvelujen kehittämisen kannalta haitallisia vaikutuksia.

Asiaa on tutkinut ”kuntien ja kirkon työttömyysturvaetuuksista saamien verotulojen palauttamista selvittänyt työryhmä”. Työryhmän välimietinnössä (työryhmämuistio 1985:VM 7) on hahmoteltu vaihtoehtoja ylimääräisten verotulojen palauttamiseksi.

Eduskunta on useaan otteeseen edellyttänyt, että työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevaa lainsäädäntöä kehitetään siten, että työvoimavaltaisten yritysten asemaa parannetaan. Viimeksi eduskunta edellytti tätä hallitukselta vastauksessaan hallituksen esitykseen laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1990 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1990 (hall.es. 154/1989 vp.), jossa eduskunta totesi:

”Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja koskevan järjestelmän kehittämiseksi siten, että se kohtelee valtiota ja kuntia tasapuolisesti yksityiseen työnantajaan nähden ja seurakuntia kuntiin nähden sekä siten, että menettelyyn ei sisälly kunnallisten palvelujen kehittämisen kannalta haitallisia vaikutuksia.

Eduskunta edellyttää hallituksen antavan pikaisesti esitykset, joilla työvoimavaltaisten yritysten asemaa parannetaan uudistamalla nykyisin palkkaperusteisina kerättävien sosiaaliturvamaksujen järjestelmää samalla huolehtien sosiaaliturvan riittävästä rahoituksesta.”

Työttömyysturvauudistuksesta saatavien ylimääräisten verotulojen palauttamiseksi sosiaaliturvan rahoitukseen on edelleenkin tarkoitukseenmukaista, että kunnilta (kunnallisia liikelaitoksia lukuun ottamatta) sekä kirkolta vuosien 1985—1990 tapaan peritään muuta julkista sektoria korkeampaa sosiaaliturvamaksua. Kunnan ja kuntainliiton maksussa on kuitenkin otettava huomioon verotulojen kertymästä aiheutuneet muutokset. Samalla ehdotetaan kunnan osuus kansaneläkkeiden lisäosista määräytyväksi väliaikaisesti edelleen kunnan saamien veroäyrien mukaan. Lisäksi tarkistetaan väliaikaisesti myös kansaneläkevakuutuksen rahoitusta koskevia säännöksiä.

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus parantaa työvoimavaltaisten yritysten asemaa uudistamalla nykyisin palkkaperusteisina kerättä-

vien sosiaaliturvamaksujen rahoitusjärjestelmää.

Tässä tarkoituksessa asiaa on selvitetty sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä, joka sai valmiiksi muistionsa 15 päivänä maaliskuuta 1990 (Sosiaaliturvamaksutyöryhmä STM 1990:3). Työryhmä katsoi, että palkkaperusteista sosiaaliturvamaksua ei ole syytä korvata täysin uudella maksutyypillä, vaan on käytettävä jo olemassa olevia veromuotoja. Työryhmä katsoi edelleen, että yleiset talouspoliittiset näkökohdat sekä verojärjestelmän kokonaisuus huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista alentaa ainoastaan työnantajan kansaneläkemaksua. Se ehdotti, että vuoden 1991 alusta alennettaisiin kansaneläkemaksua niin sanottujen henkilöyhtiöiden osalta 1,7 prosenttiyksiköllä ja I maksuluokkaan kuuluvien muiden yritysten osalta 0,4 prosenttiyksiköllä sekä korotettaisiin II ja III maksuluokkien vähimmäispoistoraja 300 000 markasta 450 000 markkaan.

Lisäksi työryhmä teki eräitä periaate-ehdotuksia sosiaaliturvamaksun määräytymiseksi julkisen talouden kannalta katsottuna.

Koska kokonaisverouudistuksen toteuttaminen on edelleen kesken ja työnantajan sosiaaliturvamaksuun liittyvä lainvalmistelu vaatii vielä selvitystä, ehdotetaan vuoden 1991 työnantajan sosiaaliturvamaksuista säädettäväksi yksivuotisilla laeilla.

1.4.1. Työnantajalta vuodelta 1991 perittävä kansaneläkemaksu

Työvoimavaltaisten ja pienten yritysten maksurasituksen keventämiseksi hallitus katsoo tarkoituksenmukaiseksi alentaa tämän ryhmän kansaneläkemaksua 0,25 prosenttiyksiköllä 1 päivästä heinäkuuta 1991 lukien saman vuoden loppuun.

Edellä olevin perustein ehdotetaan, että yksityisen sektorin työnantajalta sekä sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia, perittäisiin vuonna 1991 kansaneläkemaksua ensimmäiseltä puolelta vuodelta yrityksen pääomavaltaisuudesta riippuen 3,40, 4,45 tai 5,05 % ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Maksun suuruus olisi 1 päivästä heinäkuuta 1991 lukien 3,15, 4,45 tai 5,05 %.

Valtion ja sen muun laitoksen kuin edellä mainitun liikelaitoksen, Ahvenanmaan maa-

kunnan, kunnallisen liikelaitoksen, kunnan ja kuntainliiton, evankelis-luterilaisen kirkon, sen seurakunnan ja seurakuntainliiton sekä ortodoksisen kirkkokunnan ja sen seurakunnan kansaneläkemaksu olisi kaikilla sama eli maksu olisi 3,95 % palkoista. Edellä mainitut muutokset tehtäisiin kansaneläkelain 3 §:ään.

1.4.2. Työnantajan sairausvakuutusmaksu vuodelta 1991

Edellä esitetyillä perusteilla ehdotetaan vuodelta 1991 yksityisen sektorin työnantajalta sekä sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia, perittäväksi sairausvakuutusmaksua 1,45 % ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.

Valtion ja sen muun laitoksen kuin edellä mainitun liikelaitoksen, Ahvenanmaan maakunnan ja kunnallisen liikelaitoksen sairausvakuutusmaksu olisi 2,70 %. Kunnilta ja kuntainliitoilta sairausvakuutusmaksua perittäisiin 3,95 % sekä kirkolta ja seurakunnilta 4,20 % ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Edellä mainitut sairausvakuutusmaksut vahvistettaisiin erillisellä lailla.

1.4.3. Työnantajan lapsilisämaksu vuodelta 1991

Yrityksiin kohdistuvien kustannuspaineiden tasaamiseksi ehdotetaan, ettei työnantajilta perittäisi vuodelta 1991 lainkaan työnantajan lapsilisämaksua. Tästä säädettäisiin erillisellä lailla.

1.4.4. Kansaneläkelain 59 ja 62 §:n muutokset

Kansaneläkelain 62 §:n mukaan valtio, kunnat ja kansaneläkelaitos vastaavat kukin omasta osuudestaan eläkkeiden lisäosien kustannuksista. Vuodelta 1990 on kuntien osuutta kansaneläkkeiden lisäosien rahoituksesta muutettu siten, että kunnan vuotuiseksi osuudeksi kansaneläkkeiden lisäosista vahvistettiin 0,72 penniä veroäyryiltä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnalla on ollut vuonna 1989 toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa (1246/89). Samassa yhteydessä muutettiin edelleen

kansaneläkelain 59 §:ää väliaikaisesti siten, että kansaneläkerahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 6 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista pysyvässä laissa edellytetyn 10 %:n sijasta. Jotta kansaneläkelaitoksen maksuvalmius olisi kaikissa tapauksissa turvattu, säädettiin, että valtion olisi kansaneläkerahaston maksuvalmiuden turvaamiseksi suoritettava rahastoon sellainen määrä varoja, että kansaneläkevakuutuksen etuudet voidaan häiriöttömästi suorittaa.

Kuntien lisäosaosuutta ja kansaneläkelaitoksen rahastoa koskevat taloudelliset näkymät vuoden 1991 osalta näyttävät samanlaisilta kuin vuonna 1990. Sen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että myös vuodelta 1991 perittäisiin kunnilta niiden osuus kansaneläkkeen lisäosista veroäyrien mukaan suhteutettuna. Vuodelta 1991 kunnan osuudeksi lisäosien kustannuksista on arvioitu 0,67 penniä veroäyriä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa vuodelta 1990 toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa määrätään. Verotuksen toteutumisen viivästyminen vuodelta 1990 vaatii tarkempaa säätämistä asetuksella koskien kuntien lisäosaosuuden maksamista. Kansaneläkelaitoksen maksujärjestely on varmistettava verotuksen viivästyisestä huolimatta. Kansaneläkerahaston vähimmäismääräksi ehdotetaan edelleen 6 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista ja valtio takaisi myös vuonna 1991 rahaston maksuvalmiuden.

1.5. Vakuutetun kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu

1.5.1. Kansaneläkevakuutusmaksu

Kansaneläkelain 3 §:n 1 momentin mukaan vakuutetun on suoritettava vakuutusmaksu, joka määrätään hänelle kunnallisverotuksen yhteydessä edelliseltä vuodelta, tulovuodelta, pantujen veroäyrien perusteella. Kansaneläkelain 5 §:n 1 momentin (956/72) mukaan vakuutusmaksu on kaksi penniä veroäyriä. Kansaneläkevakuutusmaksua on vakuutetuilta peritty viime vuosina yksivuotisilla laeilla kansaneläkelain 5 §:stä poiketen joko suurempana tai pienempänä kuin 2 penniä veroäyriä. Vuodelta 1990 vakuutetun kansaneläkemaksua peritään 1,55 penniä veroäyriä (1246/89).

1.5.2. Sairausvakuutusmaksu

Sairausvakuutuslain 33 §:n 1 momentin (742/70) mukaan vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,25 penniä veroäyriä.

Myös vakuutetun sairausvakuutusmaksua on peritty viime vuosina yksivuotisilla laeilla joko suurempana tai pienempänä kuin 1,25 penniä veroäyriä. Vuodelta 1990 vakuutetun sairausvakuutusmaksua peritään 1,70 penniä veroäyriä (1247/89).

1.5.3. Vakuutetulta vuonna 1991 perittävät maksut

Vakuutetulta perittävä kansaneläkevakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksu ehdotetaan pysyttäväksi ensi vuonna vuoden 1990 tasolla.

Edellä olevan perusteella perittäisiin vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksua 1,55 penniä ja vakuutetun sairausvakuutusmaksua 1,70 penniä veroäyriä vuonna 1991. Vakuutetulta perittävät maksut on tarkoitus ottaa ehdotetun suuruisina huomioon jo ennakonpidätyksessä.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Työnantajan sosiaaliturvamaksut säilyvät alkuvuodesta 1991 nykyisellä tasollaan. Heinäkuun alusta vuoden loppuun yksityisen työnantajan alinta kansaneläkemaksua vähennetään 0,25 prosenttiyksiköllä. Työnantajan kansaneläkemaksun aleneminen osalta vuotta alimassa maksuluokassa vaikuttaa näiden yritysten maksurasitukseen keventävästi ja samalla kansaneläkelaitoksen tuloihin vähentävästi. Toisaalta tulopohjan laajeneminen palkkaluonteisten tulojen tultua kokonaisverouudistuksessa aikaisempaa laajemmin veronalaisiksi lisää jonkin verran työnantajan sosiaaliturvamaksun kertymää.

Yksityisten työnantajien kansaneläkemaksun 0,25 prosenttiyksikön alennus ensimmäisessä maksuluokassa 1 päivästä heinäkuuta 1991 lukien pienentää työnantajien maksurasitusta ja kansaneläkelaitoksen tuloja noin 110 miljoonalla markalla vuonna 1991. Valtion kansaneläkelain 59 §:n mukainen suoritus lisääntyy noin 90 miljoonalla markalla.

Kuntien lisäosaosuuksien maksamisperusteen muutoksen jatkaminen ja tason alenemi-

nen vuonna 1991 vähentää kuntien lisäosame-
noja noin 138 miljoonalla markalla vuoden
1990 maksuperusteisiin verrattuna. Valtion
osuus lisäosien rahoitukseen kasvaa jonkin ver-
ran. Kansaneläkelain 59 §:ssä tarkoitettua niin
sanotun takuusuorituksen pysyvän 10 %:n ra-
jan väliaikainen alentaminen 6 %:iin vähentää
valtion takuusuoritusvelvollisuutta noin 770
miljoonalla markalla.

3. Säättämisjärjestys

Työnantajan ja vakuutetun kansaneläke- ja
sairausvakuutusmaksun määrästä annettavissa
laeissa maksujen määrät on vuodelta 1991
osittain esitetty vahvistettaviksi pysyvällä lailla
säädetystä tasosta poiketen. Lakiehdotus mer-
kitsee myös eräiltä osin maksuvelvollisuuden
kiristymistä.

Työnantajan ja vakuutetun kansaneläke- ja
sairausvakuutusmaksun määrästä on useina
viime vuosina, kuten edellä on mainittu, sää-
detty yksivuotisilla laeilla uutta tai lisättyä
veroa koskevassa säättämisjärjestyksessä (1014
ja 1016/84, 1095 ja 1096/85, 1040 ja 1041/86,
1006 ja 1007/87, 1226 ja 1227/88, 359/89 sekä
1246 ja 1247/89). Perustuslakivaliokunnan lau-
sunnossa n:o 9/1984 vp. hallituksen esityksestä
n:o 113 laiksi vuodelta 1985 suoritettavasta
julkisoikeudellisen työnantajan kansaneläke- ja
sairausvakuutusmaksusta perustuslakivalio-
kunta toteaa työnantajan kansaneläke- ja sai-
rausvakuutusmaksun samoin kuin vakuutetun
sairausvakuutus- ja kansaneläkevakuutusmak-
sun olevan niin sanottuja veronluonteisia mak-
suja ja niitä koskevan hallitusmuodon 61 §:n
säännöksen, jonka mukaan verosta säädetään
lailla.

Koska nyt annettavassa hallituksen esitykses-
sä vakuutetun sairausvakuutusmaksua ja julki-
sen sektorin työnantajan sairausvakuutusmak-
sua korotettaisiin niiden perustasosta, lakieh-
dotukset merkitsevät näille maksuvelvollisille

maksun suuruuden korottamista. Sen vuoksi
nämä lakiehdotukset on perustuslakivalio-
kunnan lausunnon n:o 18/1985 vp. hallituksen
esityksestä n:o 178 laiksi kansaneläkelain
muuttamisesta sekä laiksi vuodelta 1986 suori-
tettavasta sairausvakuutusmaksusta mukaan
käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n mu-
kaisesti yhdeltä vuodelta kannettavaa veroa
koskevassa säättämisjärjestyksessä.

Viimeksi mainitun perustuslakivaliokunnan
lausunnon mukaan verosta säättämisen ulko-
puolelle jäävinä kysymyksinä ei ole pidettävä
lakiehdotuksen pääasiallisen sisällön kannalta
toissijaisia ja täydentäviä säännöksiä. Sen
vuoksi mainitun lausunnon mukaan myös nyt
ehdotettu kansaneläkelain 59 §:n 2 momentti
voidaan käsitellä siinä järjestyksessä, jota val-
tiopäiväjärjestyksen 68 §:n mukaan noudate-
taan käsiteltäessä yhdeltä vuodelta kannettavaa
veroa koskevaa lakiehdotusta edellyttäen, että
59 §:n 2 momentin voimassaolo rajoitetaan
vain budjettivuoteen 1991. Saman lausunnon
mukaan kuntien rahasuoritus kansaneläkkei-
den lisäosien rahoituksesta valtion tulo- ja
menoarvioon liittyvänä ja budjettivuotta 1991
koskevana on veronluonteisena maksuna kuu-
luva valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n käsitte-
lyjärjestyksen piiriin.

Edellä esitetystä seuraa, että lakiehdotukset
olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n
mukaisessa yhdeltä vuodelta kannettavaa veroa
koskevassa säättämisjärjestyksessä.

4. Voimaantulo

Esitys liittyy valtion vuoden 1991 tulo- ja
menoarvioesitykseen ja lait ehdotetaan saatet-
taviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Edus-
kunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotuk-
set:

1.

Laki**kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 59 §:n 2 momentti ja 62 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti ja 59 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72) ja 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), näin kuuluviksi:

3 §

Työnantaja suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksuna 3,40 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 1991 saman vuoden kesäkuun 30 päivään saakka ennakoperinnän alaisen palkan määrästä ja 3,15 prosenttia 1 päivästä heinäkuuta 1991 saman vuoden joulukuun 31 päivään saakka ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä, maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 4,45 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia maksettujen palkkojen määrästä, on sanottu maksu 5,05 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Mitä edellä on sanottu yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun määräytymisestä, on soveltuvin osin voimassa myös sellaisesta valtion liikelaitoksesta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (627/87). Kuitenkin valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja kuntainliitolta, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakun-

nalta maksua peritään 3,95 prosenttia työntekijälle suoritettua ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.

5 §

Vakuutusmaksu on 1,55 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa määrättyä veroäyriä.

59 §

Kansaneläkerahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään kuusi prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Jos kansaneläkevakuutuksen tuotot, joihin luetaan myös tämän lain 62 §:n mukaiset suoritukset, eivät tähän riitä, suoritetaan puuttuva osa valtion varoista. Lisäksi valtion tulee suorittaa kansaneläkerahastoon sellainen määrä varoja, että rahaston maksuvalmius on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu.

62 §

Eläkkeiden lisäosien kokonaiskustannuksista vastaavat valtio, kunnat ja kansaneläkelaitos.

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkkeiden lisäosien kustannuksiin 0,67 penniä veroäyriä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa edelliseltä vuodelta toimitettavassa säännönmukaisessa verotuksessa määrätään. Kunnan on maksettava 1/12 edellä tarkoitettua määrästä lääninverovirastolle viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan suorituksen maksamisesta, maksuun panosta, liikaa tai aiheettomasti maksetun suorituksen palauttamisesta, suori-

tuksen korottamisesta, viivästyseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittämisestä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annettussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) on säädetty työnantajan sosiaaliturvamaksusta, lukuun ottamatta työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä. Tarkemmat säännökset kunnan tilityksestä vuodelta 1990 annetaan asetuksella.

Eläkelaitoksen osuus eläkkeiden lisäosien kustannuksista on 74,1 prosenttia maksettujen lisäosien yhteismäärästä. Valtio vastaa lisä-

osien kustannuksista siltä osin kuin kunnan suoritus ja eläkelaitoksen osuus eivät niitä kata.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1991.

Tämän lain 3 §:n 2 momenttia sovelletaan vuonna 1991 maksetuista palkoista suoritettavaan työnantajan kansaneläkemaksuun ja 5 §:n 1 momenttia vuodelta 1991 toimitettavassa verotuksessa. Lain 59 §:n 2 momentti ja 62 § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 1991.

2.

Laki

vuodelta 1991 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain (364/63) 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (742/70), on säädetty vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, on sanottu maksu 1,70 penniä vakuutetulle vuodelta 1991 toimitettavassa kunnallisverotuksessa määrätyltä veroäyriältä.

2 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), on säädetty työnantajan sairausvakuutusmaksusta, peritään yksityiseltä työnantajalta ja sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (627/87), työnantajan sairausvakuutusmaksua 1,45 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta

1991 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettun ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Työnantajan sairausvakuutusmaksua peritään kuitenkin valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitoksesta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta 2,70 prosenttia sekä kunnalta ja kuntainliitolta sairausvakuutusmaksua peritään 3,95 prosenttia ja evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta sairausvakuutusmaksua peritään 4,20 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1991 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettun ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

3.

Laki**työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1991**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), on säädetty työnantajan lapsilisämaksusta, mak-

sua ei vuonna 1991 peritä 1 päivästä tammi-kuuta 31 päivään joulukuuta.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1991.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

